

ORADEA-MARE (MAGYÁRAD)
6 Maiu st. v.
18 Maiu st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 19.

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Lucéferul.*

M fost odată ca 'n povești,
A fost ca nici odată,
Din rude mari împărătesci,
O pré frumósă fată.

Și eră una la părinți
Și mândră 'n tóte cele,
Cum o fecióră între sfinți
Și luna între stele.

Din umbra falnicelor bolți
Ea pasul și-l îndrăpță
Lângă feréstră, unde 'n colț
Lucéferul aștepță.

Priviá în zare cum pe mări
Răsare și străluce,
Pe mișcătóarele cărări
Corábii negre duce.

Il vede ađi, il vede mâni;
Astfel dorința-i gata;
El ér, privind de sêptemâni,
I cade dragă fata.

Cum ea pe cote-și rezimá
Visând ale ei tēple,
De dorul lui și înima
Și sufletu-i se umple.

Și cât de viu s'aprinde el
In ori și care séră
Spre umbra negrului castel
Când ea o să-i apară.

* * *

Și pas cu pas pe urma ei
Alunecă 'n odaie,
Țesénd cu recile-i schintei
O mréjă de văpaie.

Și când în pat se 'ntinde drept
Copila să se culce,

I-atinge mânile pe piept,
I 'nchide gena dulce.

Și din oglindă luminiș
Pe trupu-i se revérsă
Pe ochii mari, băténd inchiși
Pe fața ei întórsă.

Ea il priviá cu un suris,
El tremurá 'n oglindă,
Căci o urmă adânc in vis
De suflet să se prindă.

ÉR ea vorbind cu el in somn
Oftând din greu suspiná :
— O, unde a nopții mele Domn,
De ce tu ? Vină !

Cobori în jos, lucéfer blând,
Alunecă pe-o rază,
Pétrunde 'n casă și in gând
Și vieța-mi luminéză !⁶

El ascultá tremurător,
Se aprindea mai tare
Și s'aruncá fulgerător,
Se cufundá in mare ;

Și apa unde-a fost cădút
In cercuri se rotesce,
Și din adânc necunoscut
Un mândru tinér cresce.

Ușor el trece ca pe prag
Pe marginea ferestii
Și ține 'n mână un toiag
Incununat cu trestii.

Păru în tinér Voevod
Căpér de aur móle,
Un venét giulgiu se 'ncheie nod
Pe umerele góle.

ÉR umbra feței străveđii
E albă ca de céră —
Un mort frumos cu ochii vii
Ce schinteie 'n afară.

— Din sfera mea veni cu greu,
Ca să-ți urmez chemarea,

* Din colecțiunea de poesii a autorului, apărută de curénd
la Bucuresci. Prețul patru lei. Red.

Èr cerul este tatăl meu
Și mumă-mea e marea.

Ca in cămara ta să vin,
Să te privesc de-aprope,
Am coborit cu-al meu senin
Și m'am născut din ape.

O vin! odorul meu nespus
Și lumea ta o lasă;
Eu sânt lucéfêrul de sus,
Èr tu să-mi fii mirésă.

Colo 'n palate de mărgear
Te-oi duce vécuri multe
Și tótă lumea 'n ocean
De tine o s'asculte!

— O! ești frumos, cum nurnă 'n vis
Un ânger se arată,
Dar pe calea ce ai deschis
N'oiu merge nici odată;

Străin la vorbă și la port,
Lucesci fără de vieță,
Căci eu sânt vie, tu ești mort
Și ochiul teu me 'nghiață.

* * *

Trecu o di, trecură trei,
Și érași, nóptea, vine
Lucéfêrul d'asupra ei
Cu razele-i senine;

Ea trebul de el in somn
Aminte să-și aducă,
Și dor de-al valurilor Domn
De inimă o-apucă:

— Cobori in jos, lucéfêr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pétrunde 'n casă și in gând
Și vieța-mi luminéză!

Cum el din cer o auđi,
Se stinse cu durere,
Èr ceru 'ncepe a rotí
In locul unde piere;

In aer rumene vâpăi
Se 'ntind pe lumea 'ntrégă
Și din a chaosului văi
Un mândru chip se 'nchiagă;

Pe vițele-i negre de pěr
Corónă-i arde pare,
Venia plutind in adevěr
Scăldat in foc de sóre.

Din negru giulgiu se desfășor
Marmoreele brațe,
El vine trist și gânditor
Și palid e la față;

Dar ochii mari și minunați
Lucesc adânc chimeric,
Ca doue patimi fără saț
Și pline de 'ntuneric.

— Din sfera mea venii cu greu
Ca să te-ascult ș-acuma,

Și sórele e tatăl meu,
Èr nóptea-mi este muma;

O! vin odorul meu nespus
Și lumea ta o lasă;
Eu sânt lucéfêrul de sus,
Èr tu să-mi fii mirésă.

O! vin', in pěrul teu bălăiu
S'anin cununi de stele,
Pe-a mele ceruri să răsaiu
Mai mândră de cât ele.

— O! ești frumos, cum numa 'n vis
Un demon se arată,
Dar pe calea ce-ai deschis
N'oiu merge nici odată!

Mi-e dor de crudul teu amor,
A pieptului meu córde
Și ochii mari și grei me dor,
Privirea ta me arde.

— Dar cum ai vré să me cobor?
Au nu înțelegi tu ore,
Cumcă eu sânt nemuritor
Și tu ești muritóre?

— Nu caut vorbe pe ales,
Nici sciu cum aș începe —
De și vorbești pe înțeles,
Eu nu te pot pricepe;

Dar decă vrei cu cređemânt
Să te 'ndrăgesc pe tine,
Tu te cobóră pe pământ,
Fii muritor ca mine.

— Tu-mi cei chiar nemurirea mea
In schimb pe-o sărutare;
Dar voiu să scii asemenea
Cât te iubesc de tare;

Da, me voiu nasce din păcat,
Primind o altă lege;
Cu vecinicia sânt legat,
Ci voiu să me deslege.

Și se tot duce... S'a tot dus
De dragu-unei copile,
S'a rupt din locul lin de sus,
Perind mai multe țile.

* * *

In vremea asta Cătălin,
Viclén copil de casă,
Ce umple cupele cu vin
Mesenilor la masă,

Un paj ce pórtă pas cu pas
A 'mpérâtesii rochii,
Băiat din flori și de pripas,
Dar indrásneț cu ochii,

Cu obrăjei ca doi bujori
De rumeni, bată-i vina,
Se furiséză pânditor
Privind la Cătălina.

— Dar ce frumósă se făcu
Și mândră, arđ-o focul;

Ei Cătălin, acū-i acū
Ca să-ți incerci norocul*.

Și 'n trecăt o cuprinse lin
Intr'un ungher de grabă :
— Da ce vrei, mări Cătălin?
Ia dut' de-ți veți de trebă*.

— Ce voiu? Aș vré să nu mai stai
Pe gânduri totdeuna,
Să riți mai bine și să-mi dai
O gură, numai una*.

— Dar nici nu sciu măcar ce-mi ceri,
Dă-mi pace, fugi departe —
O, de lucéfêrul din cer
M'a prins un dor de mórte*.

— Décă nu scii, ți-aș arétá
Din bob in bob amorul;
Ci numai nu te mâniá,
Ci stâi cu binișorul.

Cum vênătoru 'ntinde 'n crâng
La păserele lațul,
Când ți-oi intinde brațul stâng,
Să me cuprinți cu brațul.

Și ochii tei nemișcători
Sub ochii mei rămăie ...
De te innalț de subțiori
Te 'nnalță din călcăie;

Când fața mea se plécă 'n jos,
In sus rămăi cu fața,
Să ne privim nesățios
Și dulce tótá vieța;

Și ca să-ți fie pe deplin
Iubirea cunoscută,
Când sărutându-te me 'nclin,
Tu éráși me sărută*.

Ea-l ascultá pe copilaș
Uimită și distrasă,
Și rușinoș și drăgălaș
Mai nu vré, mai se lasă,

Și-i dîse 'n cet: „ — Âncă de mic
Te cunosceam pe tine,
Și guraliv și de nimic,
Te-ai potrivit cu mine ...

Dar un lucéfêr, rêsărit
Din liniscea uitării,
Dă orizont nemărginit
Singurătății mării;

Și tainic genele le plec,
Căci mi le umple plânsul,
Când ale apei valuri trec
Călătorind spre dînsul;

Lucesce c'un amor nespuz,
Durerea să-mi alunge,
Dar se innalță tot mai sus
Ca să nu-l pot ajunge.

Pêtrunde trist cu raze reci
Din lumea ce-l desparte ...
In veci il voiu iubi și 'n veci
Va rămâne departe ...

D'aceea dîlele imi sînt
Pustii ca niște stepe;
Dar noptile-s de-un farmec sfânt,
Ce nu-l mai pot pricepe*.

— Tu ești copilă, asta e ...
Hai ș-om fugi in lume,
Dór ni s'or pierde urmele
Și nu ne-or scii de nume;

Căci amêndoi vom fi cumiști,
Vom fi voioși și teferi,
Vei pierde dorul de părinți
Și visul de luceferi*.

* * *

Porni lucéfêrul. Cresceau
In cer a lui aripe,
Și cât de mii de ani treceau
In tot atâtea clipe.

Un cer de stele de desubt
D'asupra-i cer de stele —
Părea un fulger ne 'nterupt,
Rătăcitor prin ele,

Și din a chaosului văi,
Giur 'mpregiur de sine,
Vedea, ca 'n dîua cea dintei,
Cura isvoriau lumine;

Cum isvorind il inconjor
Ca niște mări, de-a 'notul,
El sboră, gând purtat de dor,
Pân' pierde totul, totul;

Căci unde-ajunge nu-i hotar,
Nici ochiu spre a cunoșce
Și vremea 'ncercă insedar
Din goluri a se nasce.

Nu e nimic și totuș e
O sete care-l sôrbe,
E un adânc asemene
Uitării celei órbe.

— De greul negrei vecinicii
Părinte me deslégă,
Și lăudat pe veci să fii
Pe-a lumii sôră 'ntregă;

O! cere-mi Dómne, ori-ce pret,
Dar dă-mi o altă sôrte,
Căci tu isvor ești de vieți
Și dătător de mórte;

Reia-mi al nemuririi nimb
Și focul din privire,
Și pentru tôte dă-mi in schimb
O órá de iubire ...

Din chaos, Dómne-am apărut
Și in'ăș întórce 'n chaos ...
Și din repaus m'am născut
Mi-e sete de repaus*.

— Hyperion, ce din genuni
Rêsai c'o 'ntregă lume,
Nu cere semne și minuni
Care n'au chip și nume.

Tu vrei un om să te socoți,
Cu ei să te asemeni?
Dar piără omenii cu toți,
S'ar nasce erăși omeni.

Ei numai dór' duréză 'n vânt
Deșerte idealuri —
Când valuri află un mormânt
Răsar in urmă valuri;

E dór au stele cu noroc
Și prigoniri de sörte,
Noi nu avem nici timp, nici loc
Și nu cunoșcem mörte.

Dar sinul vecinicului eri
Trăesce ađi ce móre,
Un sóre de s'ar stinge 'n ceriu
S'aprinde erăș sore.

Părënd pe veci a răsări
Din urmă mörtea-l pașce,
Căci toți se nasc spre a muri
Și mor spre a se nasce;

Er tu Hyperion rămâi
Ori unde ai apune...
Cere-mi — cuvântul meu dintâi,
Să-ți dau înțelepciune?

Vrei să dau glas acelei guri,
Ca dup' a ei cântare
Să se ia munții cu păduri
Și insulele 'n mare?

Vrei póte 'n faptă să arăți
Dreptate și tărîe?
Ți-aș da pământul in bucați
Să-l faci împărăție.

Iți dau catarg lângă catarg,
Oștiri spre a străbate,
Pământu 'n lung și marea 'n larg,
Dar mörtea nu se póte...

Și pentru cine vrei să mori?
Intörce-te, te 'ndrăptă
Spre-acel pământ rătăcitor
Și veđi ce te așteptă!

In locul lui merit din ceriu
Hyperion se 'ntörse
Și ca și 'n diua cea de eri
Lumina și-o revérsă.

Căci este séra 'n asfințit
Și nóptea o să 'ncepă;
Resare luna liniscit
Și tremurând din apă.

Și umple cu-ale ei schintei
Cărările din crânguri,
Sub șirul lung de mândri tei
Ședeau doi tineri singuri:

— O! lasă-mi capul meu pe sin,
Iubit-o, să se culce,
Sub raza ochiului senin
Și negrăit de dulce:

Cu farmecul luminii reci
Gândirile străbate-mi,

Revérsă linisce de veci
Pe nóptea mea de patimi.

Și de asupra mea rămâi
Durerea mea de-o curmă,
Căci ești iubirea mea de 'ntâi
Și visul meu din urmă*.

Hyperion vedea de sus
Umirea 'n a lor față,
Abiá un braț pe gât i-a pus
Și ea l'a prins in brațe.

Miróse florile-arginți
Și cad, o dulce plóie,
Pe creșcetele-a doi copii
Cu plete lungi bălae.

Ea, imbétată de amor,
Ridică ochii, vede
Lucéfêrul. Și 'ncetișor
Dorințele-i increde:

— Cobori in jos, lucéfêr blând,
Alunecând pe rază,
Pătrunde 'n codru și in gând
Norocu-mi luminezá!*

El tremură ca alte dáți
In codri și pe deluri,
Călăuzind singurătăți
De mișcătóre valuri.

Dar nu mai cade ca 'n trecut
In mări din tot innalt:
— Ce-ți pasă ție, chip de lut,
Decă-oiu fi eu séu altul.

Trăind in cercul vostru strînt
Norocul ve petrece,
Ci eu in lumea mea me simt
Nemuritor și rece!*

M. Eminescu.

B a b a C a r a b ă.

— Novelă din popor. —

— **N**oroc bun să deie Dumneđu, dragilor mei buni creștini! — ăice un moș cătră o mulțime de bărbați și femei adunați la glume sub póla unui nuc mare de lângă biserica satului Petrengel. Sub nucul acela eră locul de adunare al sătenilor in ăile de sêrbători, unde povestiau intêmplări din cartea timpurilor bêtrâne a vitejilor și pandurilor. Unul vorbiá, ceialalți ascultau adânc și precum eră firul intêmplării, aci se vedea de fețele lor trecênd o rađă de bucurie, aci o umbră de mahnire.

Așá și acuma, după ce eșiseră dela rugă đin sfânta biserică și după ce isprăviseră ale prândului, fiind véră, căldură mare, se adunaseră mulți la umbra nucului și se petreceau voioși glumind și povestind, imprumutându-și astfel unul altuia invêțăturile și cunoscințele adunate de pe câmpul vieții. Și așá erau de cufundați in vorbiri, încât numai la al doile „noroc bun” bágără in sémă pe moșul.

— Aha!... Noroc bun!... Moșul Gligore Cloțan! Noroc bun, moșule! Șeđi ici jos, moșule, să-ți ascultăm minunatele predanii! — strigară toți sárind in picioare

și făcând loc în mijloc moșului în al cărui giur formară un cerc.

Moșul Gligore Cloțan era om foarte evlavios. El îndată ce-și ocupă locul, suspină: „Dămine miluesce-ne”, și neteșindu-și mustețile spărlite, scose pipa din busunarul cogiocului — moșul purtă cogioc și vera, că era om friguros — o scutură de cenușe, o îndopă cu tutun

dar asta ce ve spun e de creșut, că e adevărată lumină, fiind că mi-a spus'o ffe iertatul nostru popa Filimon Condacul. O întâmplare minunată a fost această pe vremile acele, când omul trăia fără plug, fără sapă și fără cósă.

Se țice, că nu pe tot locul a fost acele vremi bune, ci numai în ținutul satului nostru. Acele timpuri bune

Simbolul păcii.

și-i dede toc — apoi își luă starea cuviincioasă. Toți așteptau cu mințile încordate să audă organul gurei moșului Gligore. Dar moșul Gligore se părea că nu voiesce să-i înțelégă; ședea liniscit, nepăsător, dar lucră în cap și apoi își deschise organul.

— Hei! hei! — începù Gligore, — multe am audit de opt-deci de ani, multe am creșut și multe nu;

le-a vèduț satul nostru când a trăit aici Baba Carabă, care a fost o muiere plăcută lui Dumnezeu pentru bunătatea inimii sale și pentru că a făcut bine la mii de suflete rele și netrebnice. A poi sciți dvóstră cine a fost Baba Carabă și pățania sa?

Ací sta moșul Gligore pe gânduri, frecându-și fruntea până ce-și reculese tótă aducerea-aminte.

Satul nostru Petrengel, așa cum e ați, între codri acești minunați, pe valea asta frumoasă, l'au zidit strămoșii noștri în timpul acela, când românul era domn peste domni, ținea lumea sub palmă. Satul nostru cu tot ținutul seu a fost moștenirea unui domn român cu numele Nașu Tanabuc de Topârlan și a soției sale Nușca Gogoriță. Ei au dobândit asta moștenire pentru credința lor cătră țără și împărat și pentru faptele lor cele bune și nenumerate. Ei erau domni mari de pământ și încă nobili din veliste; și trăiau în totă indestularea ca peșcii în apă, că nu puteau cheltui în dece zile ce le aducea o zi. Fericirea lor era mare, că aveau o copilă frumoasă, cum nu s'a vădut în șapte țeri; și copila le făcea raiu în lume.

Copila în totă ziua creștea și părinții începură de timpuriu a se îngriji de binele ei; dar nu gândiau și despre aceea, ca copila lor să nu se crească numai ecă așa, în creștere românească acasă. Că, d'omne ertă-ne, Nașu și Nușca, de și se țineau de plésa domnilor, sciau și ei cât scim și noi și credeau, că și pentru copila lor va fi destulă atâta creștere, căta au și ei. Veți, asta e socotelă românească! Ei nu voiau să vedă cum merge lumea înainte; se indestulau și cu trecutul: de ce să scie mai mult ei, decât cât a sciut moșii lor! Ei au avere mare, copilă frumoasă și astfel ce doresc și dobândesc, fără multă spargere de cap!

Pecatul părinților naște greșela copiilor.

Când copila Sanda era cam mărișoră și putea acum și ea schimbă vorba cu tinerii flăcăi, la casa lui Nașu luara începutul petrecerilor necurmate, așa ziua, așa noptea, tot hore, tot danț. Mergea treba bine, zilele dulci și line. Cugetul de nevoi, era îngropat în noroiu... Și cine se învertea pe la ușa lui Nașu? Domnișori de pănura sa și dascăli și popi călugări. Mai erau p'afară și oameni săraci și lipsiți: tot văduți bine după trebuința lor.

Apoi fiind că vânturile călătoresc, duseră până la mare vestea despre viața și bunătatea Nașului și a soției sale; deosebi călugării i laudau forte pentru bogatele binefaceri date bisericilor și mănăstirilor, pentru cari fapte frumoase și rari încă în viață i scriseră în pomelnicul morților. Audi mei!... Omenii vii în pomelnicul morților!... Dar să nu-mi perd firul, bag semă că familia Nașului nu pre era pretină cu musica coconășilor; ea ținea mult la musica strămoșescă, la cimpoi. Apoi coconița Sanda, din gingășie, numia cimpoile „carabă”. Sciți însă, că cine botéză se botéză!

Cu petrecerile cele multe s'a întâmplat pe urmă ceea ce trebuese să se întâmple unde mintea pripită smintese lucrul. Domnișorii din zi în zi începură a fi mai îndrăzneți, a se află mai p'acasă și în danț strîngeau pe Sanda de mână să simțescă, pe furis a o și pițigă și încă a-i cere și câte o guriță.

Sanda simțea și înțelegea limba aceea mută a semnelor; apoi sciea bine răspunde cu gena ochiului. Decumva nu purta de mama frică, ușor se făcea o pase-rică!... Numai sfinții călugări se arătau. Omeni deservășiți; ei nu jucau, nu vorbeau decât de cele sfinte, căci legea lor i opresce a-se mesteca în lucruri lumesci. Inima lor însă jucă ca pârparita morii, că ceva ferbiă tare în fundul ei... era capul lor cloacă o gramadă de gânduri ciudate. Un om băgător de semă ar fi putut vedea ușor pe copiii dracului în smeriții călugări.

În deosebi un călugăr sârb, Anastase Coponovici, făcea pe velfa dreptilor ucenici umplând capul Nașului și a Nușcâi cu scrisorile întemplantelor sfinte și acestea așa le scia spune de viu, ca și cum singur ar fi fost de față la toate. Coponovici era un om plin de carte; el sciea facerea lumii mai bine decât prorocul Moise. Dicea adecă, că Dzeu a făcut lumea în cinci zile, era în ziua a șesea și a șaptea a odihnit; de aci

vine, că ziua a șesea, a ramas duminică la jidovi, era ziua a șaptea la creștini.

El sciea patimele lui Cristos și a sfinților mai bine decât cei ce le-au suferit. Cu asemenea povestiri ținea pe Nașu și pe Nușca nemăncați, nebeuți. Gura lui Coponovici era ca punga lui Juda, ori cât scotea din ea, nu se mai deșertă să se închidă. Sciea el bine ce face: vorbea multe albe și plămădia multe negre. Veți vedea acuși!

* * *

Într'o noapte, când petrecerea curgea în totă fericirea în casa Nașului, se simți un cutremur de pământ. Anastase călugărul se scolară dela măsă, își face cruce, se roga tăcut, apoi dice: „Domnul să ve blagoslovescă, fii creștini! Ați simțit cutremurul de pământ? Să sciți, că cineva în gând, ori în faptă, a vătămă pe tatăl nostru cel ceresc și acesta a dat semn că s'a supărat. Plecați capetele vostre rânduiei celei sfinte: să mergem acasă, la salașurile noastre, să ne rogăm acolo, să împăcăm mânia celui de sus, mare și tare și să cerem dar dela el, carele se binecuvinteze norodul seu, amin!”

Toți ascultară părintescul sfat și casa Nașului remase golă de oșpeți, dar deschisă spre primirea acelorora. Drumul călătorilor oșpeți era ușor și plăcut la lumina stelelor. Călugării, ca un cârd de corbi, cu Coponovici în frunte, o tăiară pe întregul codrilor drept la cuibul lor, unde își făcură planul cum să pună mâinile pe averea Nașului.

După ce își țesură mregea și aflară, că va fi trebă bună, își duseră: „așa să fie”, și prindându-se de mâni începură a jucă în mijlocul mănăstirii, ca niște svânturați.

Urmă apoi pregătirea.

Coponovici, sub nume de Pelinescu, se îmbracă în haine de coconăș dela țără; părea a fi un crăișor și încălecând pe un cal buestru veni la casa Nașului, pe când frații călugări, mai întârziând, sosiră pe alta cale, pentru că așa sta în togmelă. În casa Nașului un oșpe nou și mare; era rentornară zilele de mai ieri cu mai multă voie bună, decât cum trecuseră.

Cocon Pelinescu trecea de crăișor și el da să se n-țelégă, că n'a venit numai de giabă, ci a venit să facă trebă: dintr'o fetă bogată, să facă d'omnă 'nnălțată.

După ce luara d'ale prânzului la sunetul muzicii, și după ce petrecură în vorbe căta-va vreme, cole cătră în s'era, trei căruțe bine chitite stau gata să primescă petrecătorii și să-i porțe la preumblare. Cocon Pelinescu cu coconița Sanda se suiră în căruța cea din t'ete, mai în urmă după ei Nușca cu doi călugări gurativi, și mai napoi Nașu cu ceialalți călugări mult sciutori.

Cocon Pelinescu nu lăsă să trecă vremea fără folos, el începă a ispiti inima Sandăi: că n'ar voi să fie d'omnă unei țeri? că n'ar voi să trăiescă în curte aurită, să adormă și să se scole pe pat de flori, legănată în cântecul dulce al paserilor? Sanda era sficiosă, tăcea, dar inima și ochii sei orbiau în ascuns... apoi Pelinescu avea urechi ascuțite, privire istetă, tot le audia și vedea... Și folosind vremea binevenită, el dă semn cocierului să mână caii bine, că plata-i va fi bună.

Se duc, da se duc. Cocierul mână bine, dar acum nu de voie, ci de nevoie; căci acum era adânc în codri și sta în puterea lui Pelinescu.

Când se trezi Nașu și Nușca, că cocia cu Sanda și cu coconul nu se vede, era cam după vremea deci dau să-i ajungă, dau încôce, dau incolo, dar peșteră, nu-i Sandă ca în palmă. În pădure erau multe...

ceau în multe laturi, nu mai sciau pe care să apuce în urma ștersă a cociei cu coconul și Sanda.

Asta fu urmarea fățarniciei călugărilor ce cociau cu Nașul și Nușca, căci la tot pașul făceau să se oprască cociele cu ei și țineau cuvântări bieților părinți despre firea unei floricele, seu al unui copaciu, seu despre petrele scumpe ascunse în pământ. Ecă așa se jocă treba pe mâna Pelinescu și pe placul cuvioșilor părinți!

Nașu și Nușca se plâng, se vaetă; călugării ortaci i mângăie cu vorbe însuflețitoare, că doră cocon Pelinescu a tras pe alta cale și s'a întors acasă.

Reîntorsă dar și ei toți, însă acasă erau numai amar și jale aflară. Sărmanii părinți! cum își blăstemau zilele! Totuși aveau puțină speranță, că Sanda va veni doră din o parte, doră din alta. Noptea veni și trecu, dar Sanda nu mai este; o frunză de plop bătută de vânt spunea numai că Sanda trăiesce, dar unde, nu scii.

— O, Dómne! — suspină Nașul frânt de durere, — decă s'ar găsi om pe lume, să-mi afle și să-mi aducă pe copila mea, sufletul meu, i-aș da în mână tot binele meu.

Nușca era trecută, nu sciea de sine.

— La Ddeu tóte sânt cu puțință, — cuvântă un călugăr bătrân, — numai te rogă lui. Rugăciunea din inimă curată împreună cu gând bun, este primită în ceriu și ascultată.

— Dar unde este Ddeu? — strigă Nașul dosedit. Unde este? Să-l rog, să caute la durerea mea, să-mi ajute! O, Ddeu e departe, el nu me aude!

— Veți! Nașule, cum cugeți de ușor; grigi, că păcătuesci! Ține minte, că doră Ddeu voiesce să cerce credința ta și tăriă ta sufletescă; și apoi trebuesce să scii, că el este în tot locul, tóte le vede și aude. În urmă eu însu-mi, cu ajutorul sfânt, încă pot să-ți fiu spre ajutor și folos.

— Și decă poți, și decă voiesci, — dice Nasul, — ajută-mi și-ți dau astăzi tótă averea mea.

Vedend călugărul reușita scopului dorit, se prinse tare că nu va odihni nici dormi, până va află pe Sanda vie ori mortă, decă adecă Nașul va dăruî mănăstirii și lui Ddeu tótă averea sa, și anume, va dăruî-o călugărilor săraci a mănăstirii din delul Sodom

Delul Sodom! Auđiți ce nume! Și e nume nimerit, căci în mănăstirea din delul Sodom s'a sodomit mult bine din țeră. Apoi să rămân la vorbă. Nașu și Nușca cu amândouă mânilor dăruiră în scris tótă a lor avere mănăstirii. Călugărul băgă scrisórea în busunarul reverendei, făgădui pe cinstea și pe barba sa, că nu-și va uită de detorință și va fi ângerul de bucurie al amăriților părinți și plecă dicend: „rămâneți cu pace bunii mei prieteni și fiți mângăiați, că în scurtă vreme voi veni la voi, decă nu togmai cum aș dori, cel puțin cu o veste bună!”

Nașu și Nușca remaseră plângend cu amar, așteptând dela ceriu ceva minune.

* * *

Părăsind călugării casa lui Nașu, o luară la drum spre mănăstire, rideau și cântau, cât resunau văile și delurile.

Anastase Coponovici i așteptă în pórta, și cându-și vedu frații, începă a zimbă și a sări ca un năuc.

— Cum ve aduce domnul? — intrébă Coponovici din departe.

— Cum a voit norocul! — respunseră frații.

— Așá dară planul agonisî banul?

— Da; averea lui Nașu e ici în busunarul săracului bade, — adauge un frate. Acuma sântem ómeni, acuma o să trăim lume albă.

— Apoi decă voi ve lăudați, că sunteți óre-cine, nici eu nu sânt fie-cine, — mai adauge Coponovici. Să ve arēt în odaie un sac de aur, prețul Sandăi. Am vëndut'o unui bașe turcesc, și-apoi cum vedeți, am primit pentru mióră atăți galbeni, cât ai puté cumpără pe ei coróna împératului și mărgelele . . . tótă blaga chinuzului. Să trăiți, fraților, speculațiunea a reușit de minune!

Dar averea dela Nașu le-a dat de grige, că le era peste mână a-o găsdui; deci se hotărira s'o vëndă pe un bun preț. Ei fură tot noroc, că cumpărătorul se și ivi în persoana unui jidov, Naftali Cioflinder, care tocmai atunci venia din țera Jordanului cu mulți bani storși cu drept cu nedrept dela turci și harapi și acuma doria să-și cumpere moșii în țerile creștine. Pogóda se făcu: călugării se încercară de bani, jidovul se tăcu domn de pământ, de moșie cu turme de vite.

Față de Nașu și Nușca încă-și arētară călugării bunevoiața și recunoscința pentru cele trecute, căci în altă zi venira doi călugări la ei de i duseră în mănăstire să slugescă și să aștepte acolo pe copila Sanda care deja trăia pe brațele unui turc păgân.

Călugărul, care făgăduise Nașului, că va află și va aduce pe Sanda acasă, cât e lungul zilei, fură vremea bënd și tândălind prin satele și orașele țerii; și când venia séra, ori nóptea, totdeuna amăgiă pe sărmanii părinți, că a dat în cale bună, sânt semne că va fi bine.

Dar vremea trecea rea și bună, vorba călugărului rămânea tot minciună.

Norocul însă totuși nu părăsise pe Nașu și pe Nușca, că Sanda a venit singură, scăpând din ghiarele turcului cum i-a ajutat sórtea. S'a întemplat adecă pe timpul acela resboiu mare între turc și muscan; în resboiu au cădu mulți turci, încât pe urmă au trebuit ca și femeile cele tinere să prindă arma în mână și să plece în foc. Așá s'a întemplat și cu Sanda, ea se făcu cătană turcescă și se duse la câmpul de bătăe; acolo cădu prinsă în mânilor muscanilor. Căpitanul muscălesc însă, după ce auđi din gura ei, că este un creștin și încă o tineră creștină bătută de sórte, și după ce i ascultă tótă istorisirea, îl rupse milă de ea și i dedu calea să mērgă în scirea Domnului, arētându-i și drumul ce duce în țera sa.

Sanda mulțami și apucă drumul imbrăcată în haine de ostaș turcesc și cu armele la brău, grăbind din suflet spre pământul născerii sale.

Ea călătoria sub nume de Baba bey și drumul seu o duse pe la mănăstirea din delul Sodom.

Eră flămândă și obosită; deci intră în mănăstire să guste bunătatea sfinților părinți.

Când pași în ocolul mănăstirii ce vedu era p'aci să-i rumpă inima în doue: vedu pe tată-seu și pe mămă-sa în țóle de cerșitori măturând ocolul mănăstirii; nu dise însă nimic cătră ei, ci trecu pe lângă ei ca și cum nici nu i-ar vedé, și intră în o odaie unde ședeau călugării la o mesă rotundă încercată de mănăcări și beuturi, și cântau cât i ținea gura:

„Când ved ieğa plină 'n mesă,
Tóte grigile me lasă,
Fra e, sus pocalul! sus!
Inima cu vin nutrită
Face ruga cea primită,
Că 'n vin duhul sfânt e pus.

Fra i, aceste zile bune
Tot așá să se adune.
Sus pocalul, să mai bem!
Nu custăm pe punga nóstă,
Ne adapă lumea próstă;
Sus pocalul, când avem!

Fă-ți cheful în asta lume,
Nu gândi cu ceea lume:
Vorbă golă, loc neajuns.
Sus pocalul! Să bem ăra;
Noi suntem stăpâni în țără,
Să mulgem ota ce-am tuns!

(Înceierea va urma.)

Iason Bianco.

Cafeua, thea, ciocolata.

Acestea trei specii de substanțe le înșirăm în rândul beuturilor, fiind că, de și ele se află ca corpuri solide în natură și s'ar pute mânca, totuși numai ca fluidități fac parte între substanțele de nutriment ale omului. Ele se privesc în teorie ca substanțe ce le consumăm numai din plăcere, pe când viața de toate zilele ne învătă, că ele stau în rândul nutrimentelor celor mai principali.

Despre faptul acesta ne dau argument eclatant mulțimea lucrătorilor și palmarilor tuturor naționalităților, căci i aflăm dând o parte considerabilă din câștigul lor pentru cafea, și numai o pațică mică o întrebuințază pentru nutrimentul cel adevărat.

Efectul, ce-l produc aceste în corp, e tot acela, pe carele l'am aflat la beuturile spirituose; ele sunt nervine, iritatore de nervi per escellentiam. Să nu ne închipuim dar nici decum, că săracimea d'or comite ăre-care abus, când și le însușește ca nutrimente; experiența de atâția seculi o au convins pe deplin, cumcă aici are de a face cu niște nutrimente, despre cari cu tot dreptul se pôte afirmă, că sunt în stare, să producă desvoltarea puterii celei mai mari.

Aducând noi pe toate aceste substanții într'o categorie, am făcut-o, purcedând de acolo. că toate au mai una și aceeași basă nitrogenă, cărei au de a mulțumi o parte însemnată din caracterul lor principal. Acea basă, care-și exprimă puterea asupra sistemului de nervi, se numește în cafea: cofein; în thea: thein și în ciocolata: theobromin. Bazele acestea organice se disolvă mai mult s'eu mai puțin în apă; așa vedem theinul și cofeinul disolvându-se în apă rece numai în cantități minimale, mai bine în apă ferbendă; din theobromin de abia se disolv în apa ferbendă părți mici.

Theinul și cofeinul sunt împreunate cu tanin, care combinație dă cafelei la prăgire mirosul ei cel plăcut.

În cafea mai aflăm gumi, zachar, legumin, acid citric, oleiu, celuloza, sări minerale și oleuri volatile.

După bunătatea lor se pot clasifică diferitele feluri de cafea în următorii mod: Mocca, Bourbon, Menada, Java, Ceylon, Brasilia.

În thea vin toate acele substanțe, ca și în cafea, la care se adaugă albumin și oleu de thea.

Ciocolata escelază prin cantități mari de grăsime, albumin și amy, apoi oleiu, gumi și o colóre roșie.

Substanțele minerale obișnuite nici aici nu lipsesc, ba theiul se caracterisează prin cantități mari de Mangan și fer.

Pentru producerea unui nutriment plăcut și corespundător noi prăgim substanțele acestea, prin care procedură se schimbă în câțva constituția lor chimică. În cafeua preparată pentru beut aflăm acidele, cafeinul, gumi și caramelul (din zachar) întregi; celelalte substanțe însă numai în măsură mică.

Thea preparată mai conține thein, oleiu de thea; aceste substanțe numai atunci se vor află în tot cantul lor, decă vom turnă numai apă ferbendă peste thea, însă nu o vom țebe. Un theiu bun răcindu-se se tulbura, ceea ce depinde de la soluțiunea absolută a theinului tanic numai în apă ferbendă.

Tot în felul acesta aflăm modificări și în ciocolata

preparată, amyul ei se strafórmă în gumi; și pe lângă grăsimea discompusă se nasce o materie întunecósă, de un miros ars-aromatic. În ciocolată, ca nu în alta dintre sororile ei aflăm doue substanțe diferite, cari sunt nutritóre și iritatore, și cu tot dreptul se pôte privi ciocolata de un surogat eminent și de un ce roborant pentru ómenii cei slăbiți și neputincioși. În thea albuminul nu posede nici o valóre, de óre-ce el este insolubil, și de aceea toți aceia, cari afirmă, că thea și cafeua sunt ca atare, nutritóre, comit o eróre din cele mai mari. Cafeua și thea pot fi bune pentru cei ce iubesc iritamentul de nervi, împreunate însă cu lapte, cu scop de a nutri, nu aduc nici un avantajiu însemnat, de óre-ce ele numai impedează și îngreunază mistuirea laptelui; fără de lapte ele promovează mistuirea bucatelor în stomac; cauza principală, că mulți, cari nu-și pot ajunge efectul mistuirii spontaneu, își ajung scopul lor, bând după fie-care mănecare o tasă de cafea.

Cafeua și thea irită prin bazele lor activitatea creierilor și a nervilor. Ambele produc de cei neobișnuiti cu ele o accelerațiune de puls, căldură și un grad mai mare de transpirațiune. Ele răpesc somnul și dau puterii spirituali un avânt mai considerabil; așa aflăm cugetarea și atențiunea mai viuă și mai adâncă. Un simț plăcut și o deșteptare mare impresórá corpul întreg; omul e mai dispus să se asocieze să se înțelégă și să aducă concluse raționale.

Cafeua în sine produce indemnul de creare, impulsul de cugetare și de producere de idei. Beutura de cafea în grad mai mare amórtesce spiritul și mintea, causează palpațiuni de inimă, frică, tremurare de mâni, durere de cap și ametele.

În contra întocsicației cu cafea aerul rece e cel mai bun mijloc pentru a ne aduce ér în statul normal.

Medicii fac întrebuințare de thea și cafea atunci, când vor să repareze stomacul stricat, să amreze carceii în stomac s'eu să impedece vomatul. Ametele, durerea nervósă de cap, migrena și întocsicarea cu substanțe narcotice află în ambele antidotul cel mai potrivit. Acolo, unde dorim a stêmperă diarrhoea, dăm mai bine thea.

Cafeua și thea sunt oprite în toate casurile, unde cineva inclină spre apoplecsie, hetică, sângerări, congestiune, în aprinderi, hypocondrie și hysterie.

Dr. Ioan Moga.

Despre parfumuri.

Ben Achiba a đis de mult, că deja toate au fost, toate s'au întemplat, și că nimic nu mai este nou sub sóre. Acesta afirmațiune, dintre toate popórele lumii, mai bine și mai cuviincios se pôte aplică la anglezii, despre cari putem đice, că nu esiste mai nimic ce n'aru fi desbătut de aménuntul, până chiar și în parlament.

Nu de mult un bărbat erudit și de renume, ținând prelegeri publice despre folosul parfumurilor și despre aplicarea acelora ca medicament, înainte o rugare parlamentului englez, în care ceru cu energie parfumarea localităților publice și a institutelor de învățământ, ca astfel cei ce le frecventază să fie asigurați în câțva în contra pestilenței și în contra tuturor hólelor contagióse dominante.

Istoria și esperința ne probéză, că nici un popor nu iubesc atât de mult parfumurile ca anglezul, căci între toate organele lui mirosul e cel mai desvoltat și mai fin, din asta causă întrebuințarea parfumurilor la ei deja din timpurile cele mai vechi eră răspândită. Ba unii susțin cu siguranță, că parfumurile în Anolia se aplicau nu arare ori și ca medicament. Prin slarul reginei Elisabeta Bacon đice: Parfumurile în me-

dicală sînt de mare folos, cu acestea poți vindecă reuma, poți molcomi iritațiunea spirituală și poți alungă insomnia*.

Se dice, că generalul Wolsey, de câte ori mergea în vre-o societate, totdeauna își ducea cu sine și câte o pomăranță și aceea o miroșiă în continuu când vorbea ori ascultă pe cineva de aproape. Cronica ne spune, că pe timpul lui Henric al VIII s'a adus un ordin, ca sa-tele tribunalelor — mai apoi și instituttele de învățămēt — să se afume cu pravuri mirositoare; datina acesta mai tîrziu să lăși și prin alte țeri, anume și în Ungaria, unde, pentru parfumarea caselor comitatense și opidane — la anii 1820—30 — se preliminau câte 230 florini de argint în budget. Un ordin pentru aerisirea și profumarea saletor pōrtă datul de 1665. Medicii și mōșele nu mergeau de demult la nici un pacient fără de batistă parfumată, sēu fără de perinuța plină de parfumuri inventată de Edvard de Vere conte de Oxford.

Însē ca tōte datinile, așā și parfumul, pe lîngă cēta-i de adorători, avū și inimici și batjocoritori mari. Un poet din seclul al XVII se exprimă în tonul cel mai satiric chiar despre princesa („parfumată* cum o numesce el) Cleveland, amanta lui Carol al II. Se scie, că prin seclii XVII și XVIII așā mare abus se făcea cu parfumarea, încāt se îndreplară la parlament o mulțime de petițiuni, pentru oprirea parfumurilor. Zădarnică fu însă tōtă rugarea, mai cu sēmă în Francia, unde cavalerii modei și damele cochete rivalisau mereu în întrebuintărea parfumurilor.

De altmîntrelea și în timpurile mai antice încă eră în us întrebuintărea parfumurilor, une-ori pōte că în mēsură mai mare și decāt astădi. Se dice, că Cleopatra stropiă cu apă parfumată încă și vēntrelele năilor cu cari călētoria. Despre gladiatori scim, că de câte ori aveau să mērgă în circus să se lupte, mai nainte totdeuna își ungeau corpul cu oleuri mirositoare. Ce e drept, parfumurile anticității nu erau atāt de fine, alese, și prețioșe ca ale nōstre. Atunci lumea se indestulă cu fumul și mirosul succinului, aloei, smirnei, tāmăiei, bisamului, fodormentei etc. dar de acestea de multe ori se serviau într'un mod esagerat.

Sînt și ōmeni de aceia, cari nu pot suferi nici un fel de parfum sēu miros. Așā, de mirosul bisamului mulți se îmbētă și amețesc, de fumul tāmăiei unii capētă durere de cap etc. Alții au și gusturi curioșe. Așā poetul Schiller în pulpitul mesei sale totdeuna își ținea mere trecute în putrēdiune, de ōre-ce i plăcea mirosul acestora.

Pliniu și alți scriitori romani vorbesc între altele și despre puterea vindecătoare a parfumurilor. Egyptianii sacrificau une-ori și parfumuri, obiecte mirositoare, în onōrea ȝeilor, avēnd credința, că, mai ales scortșōra și fumul cedrului plac mult locuitorilor din Olymp. Sânta scriptură ne spune, că regele Solomon încă iubiă obiectele mirositoare, căci altfel nu ar face amintire așā des în „Cântecul cāntecelor* de mai multe soiuri de arbori și ierburii mirositoare.

Romanii — precum s'a ȝis — încă cunosceau efectul vindecător al parfumurilor, sēu cel puțin credeau a-l cunōsce. Însē e adevērat, că noi generațiunea mai nouă, mai că nu am putē suferi aerul acela plin de tot felul de mirosuri, parfumuri în care ședea și petreceau judeii, persii, grecii și romanii. Ba romanii parfumau și mănăcările, bēuturile, vestimintele, mobilele de casă și apa în care se scăldau. Cadavrul lui Alesandru cel mare — după mărturisirea cronicarilor contimporani — avea mirosul trandafirului, al lui Iuliu Cesar al bazilicului. Bărbații acești mari adevē ședea ōre întregi tăvăliți între trandafiri și alte flori mirositoare.

De presinte încă e în modă parfumarea la gene-

ratiunea tineră și mai ales în secul feminin, dar fără de a fi considerată ca un ce neincungiurabil și esențial, ca de demult. Astădi parfumul se întrebuintează în mēsură mică și mai cu sēmă cu ocaziunea balurilor ori a altor petreceri mai mari.

Cornelia Petran.

Doine din Ardeal.

Plîndă verde mărăcine,
Plînge inima în mine,
Pe dalbe fețele mele
Ochii mi vērșă lăcrēmele;
Plîngeți ochi neincetat,
Dēcă sēmă n'ați luat
Cu cine v'ați măritat!

*

Suflă vēntul nopților
Și mi dă dela badea dor:
Dorule ce vīi pe lună,
Cu-al meu dor te împreună,
Să fiți ca doi frați de-o mamă,
Să ve faceți sus la nori
În doi fulgeri arȝetori,
Să străbateți ca treznit
În cei ce ne-au despărțit!

*

Eu m'oi duce cu dor dulce,
Unde-i drumul în rescruce,
Și de-a fi din lume-afară,
Că mi-i inima amară.

*

Busuice de pe cetate,
Spune badei sănătate,
Că de mine n'are parte,
Umble lumea jumătate;
Că de cānd îl tot dorese,
Ochii-mi nu se mai opresc
Și de dorul lui cel mult
Înimiōra mi s'a rupt!

*

Bate-mi dōmne dușmanul,
Care-mi pōrtă aleanul,
Da nu-l bate așā rēu,
Numai cum oi ȝice eu:
Să stea 'n apă pānă 'n brău,
Să-l mănce șerpīi de vīu.

Culese de

Laura Veturia Mureșan.

Simbolul păcii.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 225. —

Ilustrațiunea din nr. presinte ne înfățișează o statuă a sculptorului Iosif Beyer din Viena.

Prin statuă acesta sculptorul ne represintează idea păcii: o ȝină cu aripi preserând flori în calea sa.

Statuă acesta se pōte aplica și de-asupra mormintelor, precum s'a aplicat și originalul făcut de artistul într'un cimiter public.

I. H.

Dela București.

— Preumblare pe „Calea Victoriei”. —

Să facem o preumblare pe „Calea Victoriei” ! Pe această stradă renumită prin trecutul său istoric, renumită prin actualitatea sa neistorică.

La câte evenimente mari a fost martoră oculară această stradă bătrână și totdeauna jună ! Da totdeauna jună, căci ajunsă la adânci bătrânețe ș-a schimbat numele de „Mogoșoe” cu numele unei copile tinere, sprintenă, zimbătoare, pe care o curteză astăzi întrăgă lumea română dela băetul portat de mâna tatei, dela copilăta ce numai saltă de bucurie, până la bătrânul acela înalbit de luptele vieții, până la matrona istorică, toți alergă cătră Victoria.

Ce să fie ore această vecinică gravitațiune a lumii cătră Mogoșoe, pardon ! cătră Victoria ? Sânt doră edificiile sale cele monumentale ? Pote și aste, dar nu numai aceste, căci edificiile frumoșe stau alături cu locuri părăsite, stilul din epoca veche se vede pus față în față cu cel din timpul prezente. Lumea vine p'aici, căci Calea Victoriei e locul de întâlnire, e oglinda Bucureștilor.

Etă că ne aflăm înaintea teatrului, în acest spațiu pe care l'am puté numi un adevărat amfiteatru, acest centru al lumii elegante și vrednice de iubire, precum dicea un poet român înainte de 48.

În fata noastră se nălță zidirea cea monumentală a Teatrului Național, demna cladire de renașcerea națiunii române și una dintre acele, care, pe lângă palatul universității, dă Bucureștilor aspectul unei țeri civilizate. O ! decă am avé multe astfel de zidiri ; decă am avé un palat pentru Academie, un palat pentru muzeele naționale și biblioteci etc. : atunci am puté privi cu ore-care mândrie în viitorul națiunii.

Dar etă aici trece în o trăsură elastică regina frumusețelor din București, precum trece Aurora sora sorelui, mânănd înaintea sa pe Pegas, calul aripat al poezilor. La aparința densesi, fețele privitorilor îngălbinesc, precum devin palide stelele când apare dimineța. Dar regina frumuseței dispăre încet încet, numai vëlul și pèrul frisat ca un balon volant se vèd fluturând în aer ; noi muritorii o urmărim cu admirațiune și apoi încet fețele privitorilor se întunecă erăș.

Etă în alt faeton un june elegant, plin de vieță, fără grigi, nici o umbră de intristare pe fața densusului, amic și cunoscut cu toți, el este Helios, sôrele Bucureștilor, pe care tatăl Homer l'a făcut să alerge totdeauna după Aurora. Cu o privire drăgălașe salută pe toți și apoi grăbindu-se a-și implini misiunea, dispăre cătră Episcopie.

După densesi o figură alergă repede. Dl Isac Goldberger seu Muntele-de-aur. Apoi trece un magistrat cu față seriôsă și cu ochii închiși. Ici un represintant al voinței poporului perdut în gânduri pentru binele și fericirea alegătorilor sei ; colo niște studenți vin povestind ridând aventurile lor, mai apoi precupeți, și tot felul de ômeni trec, fug, alergă, care după cum are cheful său trebuința . . .

În fața teatrului vedem doue felinare triste, așteptând de mult aședarea unei statue în mișcare. Dar ce fel de statuă ? Aici este greutatea. Unii voiau pe unul din întemeietorii școlii dramatice la români ; alții diceau că locul lui Heliade e înaintea universității, acolo unde e așă statuă equestră a lui Mihai Vitezul. Și pen-

tru a da lui Heliade locul ce i se cuvine, voiau să strămute pe Mihaiu înaintea teatrului. Er alții diceau : „Locul acesta trebuie rezervat pentru alt ceva ; pe Mihaiu îl vom duce înaintea palatului regelui !”

Ideă bună. Ne uniam și noi. Și întru adevăr ce pozițiune putea fi pentru Mihaiu înaintea teatrului ? Nu cumva ca omul de bronz să citescă romanele franceșe din ferestrele librăriei dlui Szöllösy și Graeve și să admire câte odată și densusul pentru distracțiune și să privescă frumoșele desemnuri sosite de curând din Paris, seu frumoșele cocône din hotelul dlor Brofft și Herdan ? !

În urma urmelor statuă lui Mihaiu a ramas acolo unde a fost, er a lui Heliade s'a aședat de-alături cu a eroului dela Călugăreni.

Însé înaintea teatrului Național ce monument istoric să ocupe loc ? Columna lui Trăian, dic unii. Statua unirii răspund alții. Nu, afirmă erăș alții, locul acesta trebuie să fie rezervat pentru alt ceva, și ei gândesc la statuă independentă. Eu sânt de părerea, că nici una din aceste nu se potrivește înaintea teatrului. Aici trebuie să se nălțe o statuă care să fie în conformitate cu ideea teatrului . . .

Dar cestiunea asta e de competența altora. Noi să mergem mai departe. Dar vèdând erăș vitrina librăriei de lângă noi, ne izbesc întrebarea, că ce să fie cauza lățirii peste măsură a romanurilor franceșe, a literaturii volante imaginare ori aventuriôse, ori cum să o numim ? Lumea noastră are un defect mare, că trăsce din literatură importată, și nu populară și mai plăcut scriitor român decât un este, și nu merită lucrările sale ; de bie și botezăm dar nici în secolul nostru.

S'ar păré, că spondă pe câmpul de onoare victoriile raportate merg mâna în mâna cu literatură de țurea unui popor. Unirea principatelor, înaintea Domn, victoriile raportate pe câmpul de onoare car. revocă în memorie legendarele triumfuri din secolul al XVI și XVII-le, declararea și consfințirea independenței române, pentru care românii au luptat aprôpe de cinci sute și jumătate de ani, — dic s'ar păré, că progresele politice fac a se nasce aceleași progrese și pe câmpul literaturii. Și totuși nu este așă.

Literatura își are și ea zodiile sale. Celebrele victorii ale Germaniei din resbelul dela 1870/71, unificarea Germaniei, nu putură arêta nici un progres remarcabil în literatura germană în cei șcece ani espirați ; chiar și lirica germană din resbelul dela 1870/71 remase cu mult mai inferiôră liricei din resbelul cu Napoleon I.

La noi lirica produse pe timpul resbelului multe și frumoșe produse și fie șis în onôrea ei, merge progresând. Însé un cânt resboinic, o Marseillesă română, care ca lira lui Orfeu să pună și morții în mișcare, să facă pietrile să tremure, ne lipsesc până astăzi. Sânt poezii de vină ? Nu ! Marseillezele, fie triste, fie vesele, fie de resbunare, fie pentru o simplă glorie eroică, — nu sânt productul poezilor, ele sânt espresiunea sentimentelor națiunii. Patria română în faptă eră independentă încă de mult timp, națiunea nu avea dorul resbunării cu nici un vecin și este pré cu minte pentru a urmări numai gloriei aventuriôse.

Însé am stat pré mult timp într'un loc. Lumea trecătoare va gândi, că sântem niște provinciali. Să ne mișcăm dar mai încolo !

Echo.

Premiile Academiei Române.

După decisiunile luate de Academia Română, în sesiunile de până la anul 1884, concursurile propuse de Academia sânt cele următoare :

I. *Marele Premiu Năsturel-Herescu* din Seria B, în sumă 12,000 lei, se va decerne în cursul sesiunii generale din martie-aprile 1885, unei cărți scrise în limba română, cu conținut de ori-ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 jan. 1881 până la 31 decembrie 1884.

II. *Premiul Statului Heliade Rădulescu* de 5000 lei se va decerne în cursul sesiunii generale din martie-aprile 1885, unei cărți scrise în limba română cu conținut literar, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 ianuarie 1883 până la 31 dec. 1884.

III. *Premiul Statului Lazăr*, de 5000 lei, se va decerne, în sesiunea generală a anului 1885, celei mai bune disertațiuni scrise în limba română asupra următorului subiect: „Studiu asupra agriculturii, industriei și comerțului în România”.

Lucrarea va trata despre starea actuală a acestor trei ramuri de producțiune și despre mijlocele de a le ameliora. O ochire asupra istoriei economice a României în secolii XVII, XVIII și XIX va precede acestui studiu. Studiul va fi făcut din punctul de vedere economic și tehnic. Manuscrisul trebuie să cuprindă materia pentru cel puțin 300—400 pagini de tipar în 8° garmond. Terminul prezentării manuscriselor la concurs va fi până la 31 decembrie 1884.

IV. *Premiul Statului Heliade Rădulescu* de 5000 lei se va decerne, în sesiunea generală din martie-aprile 1886, celei mai bogate colecțiuni de arți populare române.

Colecțiunile vor trebui să intrunescă următoarele condițiuni:

1) Ariile să fie arangiate pentru clavier și la melodii cântate din gură, pentru clavier și voce, cu însemnarea cuvintelor sub note.

2) Să fie însoțite de o indicare pe cât se va putea mai completă a publicărilor anterioare de melodii române.

3) Să se arate locul și impregiurările în cari au fost adunate melodii cele noue.

Terminul prezentării colecțiilor la concurs va fi până la 31 decembrie 1885.

V. *Premiul Statului Lazăr* de 5000 lei se va decerne în sesiunea generală din martie-aprile 1887 celei mai bune lucrări în limba română asupra următorului subiect: „Flora descriptivă a unui județ din România” după alegerea concurentului.

Manuscrisul trebuie să cuprindă materie pentru 300—400 pagini de tipar în 8° garmond.

Terminul prezentării manuscriselor la concurs va fi 31 decembrie 1886.

VI. *Premiul Alesandru Ioan Cuza*, de 4000 lei, se va decerne în sesiunea generală din primăvera anului 1887 celei mai bune disertațiuni în limba română asupra următorului subiect: „Istoria Românilor în Dacia Traiană, dela Aurelian până la fundarea principatelor Moldova și Țera Românească”.

Intinderea operatului va fi de 20 côle de tipar în 4° mic séu 8° ordinar, cu litere cicero. Terminul prezentării manuscriselor va fi 31 decembrie 1886.

NB. Manuscrisele relative la premiile de sub nr. III, IV, V și VI se vor presintă anonime, purtând o devisă, care va fi reprodușă pe un plic sigilat conținând numele concurentului.

Academia își rezervă dreptul de a tipări în publicațiunile sale lucrările ce se vor premia.

Literatura si arte.

O nouă piesă de Alecsandri. Scirea publicată de noi mai întâiu, încă în toamna trecută, se adev-

resce, dl V. Alecsandri are de gând să scrie o piesă nouă. În „Fântâna Blandusiei” poetul nostru a cântat pe Horațiu, în piesa nouă vré să descrie pe Ovidiu la Tomi, care e Constanța din Dobrogea de acuma, unde poetul latin a trăit exilat și unde a scris mult.

Teatrul Național din Bucuresci În curénd se va represintă piesa „Othelo” în beneficiul simpaticului artist C. Notara, care s'a distins în stagiunea acesta cu crearea rolului Orațiu din „Fântâna Blandusiei”.

Reuniunea română de cântări și musică din Oravița arangeză duminică în 6/18 maiu în sala „Cerbul de aur” prima producțiune obligată pe anul 1884 a corului seu vocal, după următoarea programă: 1) „Eta ăia triumfală” cor micst de V. Humpel. 2) „Dor de resbunare” solo de G. D. Cavadia, esecutat de dșóra C. Pocrean; 3) „Cantata” terțet de dame cu solo sopran; 4) „Adio la Moldova” de O. Eichberg, sopran și alt, esecutat de dșórele A. Stepan și C. Pocrean; 5) „Te iubesc, nu me uită” de G. D. Cavadia, solo esecutat de G. Lazar; 6) „Candidatul Linte” de C. G. Pombescu, cor bărbătesc. După producțiune urmază joc.

Concert în Brașov. Reuniunea română de gimnastică și cântări din Brașov a dat în sâmbéta trecută un concert în sala otelului „Nr. 1”, cu următoarea programă: 1) I. Mureșan: „Frunđuliță, frunđuliță verde de stejar”, chor de dame și bărbați; 2) I. Mureșan: „Trecuile valea”, cânt popular, chor de dame și bărbați; 3) Donizetti: „Romașă” din opera „Linda”, solo pentru alt; 4) I. Mureșan: „Doina iubirii”, chor cu sopran și tenor-solo; 5) „Declamațiune”. 6) Mendelssohn: „Hymne”, chor și sopran-solo.

Istorie bisericescă. Dl dr. A. V. Grama, profesor de teologie în Blaș, a publicat o lucrare cu numele: „Istoria bisericei românesce unite cu Roma”, dela începutul creștinismului până în zilele noastre. Cartea e merită de-a fi manual de istorie bisericescă, și se împarte în trei periode. Al treile period, unirea Românilor ardeleni, este mai pe larg tratat. Prețul unui esemplar e 1 fl. 50 cr.

Concert la Bucuresci. Vineri sêră, 4/16 maiu, avú loc în sala Ateneului din Bucuresci și în beneficiul dlui Ed. Hübsch, un concert din cele mai interesante. Intre alții luară parte la acest concert dșóra Aristid Pascal violonistă și dșórele E. Hristodor, F. Niculescu și Emilia Stegărescu, trei distinsé eleve de cânt ale dlui Maurice Cohen profesor la Asilul Elena Dómna.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Impêrătésa Elisabeta* s'a dus la Amsterdam, pentru a urmă o cură la doctorul Metzger; acesta cură va ține probabil șese săptămâni. — *Regele și regina României* petrecură câteva zile din săptămâna trecută la Sinaia în castelul Peleș, apoi se întórseră la Bucuresci. — *Dl Nicolae Dumba*, fabricant (macedo-român) în Viena, a fost distins cu ordinul coróna de fer clasa II. — *Dl dr. Ioan Neagoe*, medic în Brașov, făcând cu succes esamenul de admitere, a obținut dreptul de liberă practică a medicinei în România. — *Dnii Ioan Ghibu și dr. Ioan Crișan* au fost aleși de cătră sinodul archidieceșan din Sibiu profesori ai institutului „Andreian”, ér dl *George Dima* profesor de musică la acelaș institut. — *Dl Constantin Groza*, medicinist în Budapeșta, care a publicat și în fôia noastră câțiva articoli higienici, a obținut față de 5 rivali un premiu la concursul universitar, pentru lucrarea sa „Despre rachitică și scrofulosa la prunci”.

Hymen. *Dl Nicolae Pența*, invétător în Alibunar, s'a logodit cu dșóra Danița Murgu, fiica invétătorului Pavel Murgu din Grebenați. — *Dl conte Hieronim dela Scala* s'a logodit cu dșóra Eugenia cav. de Vasilco.

Pentru conferința din Sibiiu s'au mai ales următorii dni: in cercul Șomcuta-mare Andrei Medan și Alesandru Pop de Mireșul-mare; in cercul Coșognei dr. Aurel Isac și Ioan Simonaș; in cercul Șinleului Ieronim G. Barițiu și Simeon Oros, suplenți George Podina și Andrei Cosma; din cercul S. Săbișului Ioan Bojița și Ioan Droc, suplenți Ioan Măcelariu și Fulea; in cercul Cohaalmului Constantin Stejar și Clemente Raicu.

Reuniunea „Mariană” a învățătorilor români din părțile Năsăudului va ține adunarea sa generală la 25 și 26 maiu st. n. in Rodna-veche. Președintele reuniunii e dl profesor Macsim Pop, secretar dl învățător Petru Tofan.

Asociațiune română in Ungaria. Românii din părțile sătmărene ținură la 12 maiu conferința electorală, cu care ocaziune aleseră și o comisiune care să compună un proiect de statute ale unei asociațiuni culturale pentru românii din Ungaria, ca cea din Transilvania și încă cu teren de activitate mai larg.

Maialuri. Senatul scolastic parochial din Gilău a arangiat in ziua de 3/15 maiu, in grădina „Stadler” din Cluș, un maial. Venitul curat fu destinat școlii române din Gilău. — Studenții clasei VII gimnasiale din Blaș arangéză la 2 junie un maial in „bercul mitropolitan”.

Școlarii din Turnișor in Transilvania, sub conducerea învățătorului lor I. Dumă, jucară la 29 aprilie piesa „Cinel-Cinel” de dl V. Alecsandri. Reprezentațiunea a produs multă plăcere celor de față, ér școlii de acolo un modest profit material. După teatru se începă jocul, la care luă parte poporul și care ținú apoi până târziu in nopțe.

Reuniune învățătorescă. Învățătorii rom. gr. c. din protopopiatele Clușului, Almașului, Morlocei, Dergei și al Cojocnei, joi in 3/15 maiu a. c. ținură adunare generală spre a se constitui in reuniune învățătorescă.

Centenarul rescólei lui Horia. „Kolozsvári Közlöny” primesce scirea, că de óre-ce in a. c. 1884 sânt 100 ani dela revoluțiunea lui „Horia”, societatea istorică și archeologică din comitatul Hunedórei va adună datele relative la acésta revoltă, pentru a le publica in anuarul societății. In fruntea acestei secțiuni istorice, chemată a adună amintite date, e comitele suprem al com. Hunedórei Georgiu Pogány.

Colecțiunea botanică din Bucuresei nimicită prin foc se va restaurá mai curénd decât am fi cutezat a sperá. Grație simpatiiilor de cari se bucurá eruditul și zelosul domn profesor dr. Dimitrie Brândză, scrie „Observatorul”, s'au oferit colecțiuni nu numai din țerá, ci și din străinătate, până și dela renumita grădină de plante din Paris i s'au promis cu rară generositate un numer considerabil de plante rare. Guvernul, Academia, tinerimea dela respectiva facultate și mai mulți bărbați speciali își oferiră cu tótă promptitudine concursul lor energios. Bogată și frumoasă erá colecțiunea nimicită prin elementul teribil; noue însă ne place a crede, că ea se va restabili in puțin ani mai bogată și mai frumoasă, erá alături cu aceea se va înființa și noua grădină botanică.

Impărătésa Germaniei este fórte bolnavă și este puțin probabil, că are să se însănătoșeze. Puterile i se slăbesc din ți in ți. Se așteptá la o catastrofă apropiată. Cât despre impărátul Vilhelm, nu pare a fi atât de bolnav, pe cât se vorbesce. Sănătatea sa e aceea a unui bătrán. Golurile făcute de mórte in giurul seu il intristéză adânc. Mareșalul de Moltke suferá d'un catar la plămâni care-l face să pėrdá chiar aparința de putere ce avea până acum. El se retraže in castelul

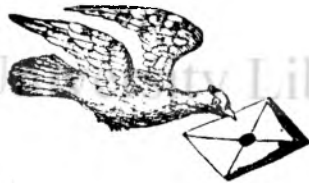
seu dela Kreisau in Silesia. De fapt, bătránul feldmareșal este inlocuit de comitele de Waldersee, de și continuă a păstrá titlul de șef al statului maior general.

Femeile la universitate. „Vossische Zeitung” anunță din Londra, că comisiunea universității din Oxford a otărit să se admită femeile la esamenele pentru matematică, istoria modernă și sciințele naturale.

Fracul roșu a intrat ér la modă in Paris. Domnii din elita societății Parisului de un timp incóce se presintă prin salóne numai in fracuri roșii carmin, căci fracul negru in urma abuzurilor ce-l fac cu el chelnerii și slujitorii de ingropăciuni s'a prè vulgarisat. Chiar și o parte a presei engleze salutá cu bucurie acésta innoire.

Necrológe. *Baronul Nicolau Petrino*, mare proprietar in Vașcăuți in Bucovina, a murit țiilele acestea, lăsându-și tótă averea (peste un milion) fiului seu natural Freitag, dela care va să o moștenescă universitatea din Atena. Repausatul a dăruit metropoliei cernăuțene curtea sa cu parcul frumos din Vașcăuți, precum și vinitul curat din moșia Vașcăuți in fiesce-care al pătrăle an, adecă 46 mii florini. — *Mihaiu Sturdza*, fost Domn al Moldovei la 1834—1849. a repausat la Paris in etate de peste 90 ani. — *Dimitrie Răcuciu*, membru de frunte ai comunei Săliște lângă Sibiiu, părintele dlui avocat dr. Dimitrie Răcuciu din Sibiiu, a încetat din viață la 8 maiu in etate de 78 ani. — *Candid Albini* subjude reg., a murit in 10 l. c. la Sibiiu.

Poșta Redacțiunii.

Ce esti trista? Incercare primitivă.

Arad. Ar fi un... acuma la serbare...
Terentiu. Mul...
ne împărtășiri...
mi tóddeuna cu plăcere.

Iasi. Satira trimisă se potrivește mai bine in vr'o fóie umoristică politică. Nu putem între-

buintă nici „Improvisarea”.

Caransebesi. Versul nu se póte publica.

Seliste. Vom alege din doinele trimise, când vom dispune de loc.

Alba-Iulia. Să coregem in anul 1884 o greșelă de tipariu din 1881? Nu va fi prè târziu?

Transilvaniei. Nu se póte. Ai ghicit cauza.

Arad. Traducerea trimisă este o lucrare de diletant.

Dsiórei M. C. in R. Ve mulțămim pentru doinele trimise.

Indreptare. In poesia „Sabin și Peponila” din nr. trecut s'au străcurat următoarele greșeli de tipariu: III vers 2, in loc de „sala” — „Sală”; — III vers 15, in loc „ș-opresc” — „ș-ospețe”; VI vers 5 in loc de „palaliu” — „palațiu”.

Călindarul săptămânei.

ȶiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sórete resare	Sórete apune
Duminea 5			a Samarinenei. Evang. dela Ioan c. 3, v. 4. a inv. 7.		
Duminea 6	18		Sf. Iov cel drept	4 20	7 33
Luni	7	19	Mart. Acaciu	4 19	7 34
Martți	8	20	† Ap. și Ev. Ion	4 18	7 35
Mercuri	9	21	Prof. Isaia	4 17	7 36
Joi	10	22	Ap. Sim. Zilot	4 16	7 37
Vineri	11	23	Mart. Mochiu	4 15	7 38
Sâmbetă	12	24	† Injum. și Sf. Epif.	4 14	7 39

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy in Oradea-mare. Strada principală.